

Політологія

УДК 327.7:061.1ЄС: 355.02

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15288520>

**Оборонні ініціативи Європейського Союзу на тлі проблеми безпеки
в сучасних умовах**

Єгорова Олена Віталіївна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри історії та політичної теорії,
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»
(Україна, Дніпро),
e-mail: egorova.olena@gmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9003-6909>

Кравець Анастасія Юріївна

доктор політичних наук, доцент,
професор кафедри історії та політичної теорії,
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»,
e-mail: kravets.anastasiya@gmail.com,
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2433-5836>

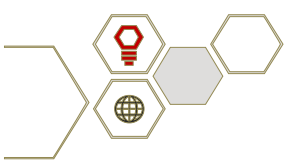
Прийнято: 12.04.2025 | Опубліковано: 24.04.2025

***Анотація.** Аналізуються оборонні ініціативи Європейського Союзу на тлі проблеми безпеки в сучасних умовах. Показано, що ідея оборонних ініціатив має тривалу історію, важливими віхами якої були Договір про Європейський Союз,*

*Амстердамський договір, «Угода Берлін плюс», Європейська стратегія безпеки, Спільна політика безпеки та оборони. По-новому постала потреба європейської згуртованості на початку 2020-х рр. У 2023 р. Європейською Комісією була оголошена Європейська оборонно-промислова стратегія, спрямована на зміцнення оборонної технологічної та промислової бази ЄС. Політична ситуація, пов'язана з приходом до влади у 2025 р. другої адміністрації Президента Трампа, актуалізувала для європейців питання безпеки і оборони. **Мета** статті – з'ясувати започатковані Європейським Союзом оборонні ініціативи та характер їх змін на тлі загрозливих тенденцій у світовій безпеці. Комплексність наукової проблеми передбачає використання відповідних **методів**, які поєднують різні види системного аналізу: системно-структурний аналіз, системно-функціональний та системно-історичний аналіз, а також метод раціональної реконструкції та прогностичний метод. **Результати.** Зазначено, що структури Євросоюзу демонструють єдність у посиленні власних воєнно-промислових спроможностей. Важливість завдання обумовлено особливостями сучасного етапу. Він характеризується як безпрецедентний, з елементами холодної війни, але набагато більш багатополлярний. Показано, що до джерел загроз європейці відносять російсько-українську війну, Іран, Північну Корею, ландшафт Індійсько-Тихоокеанського регіону і чинник непередбачуваності їхнього американського партнера. **Висновки.** Згадані виклики вимагають нових моделей взаємодії партнерів та лідерських ініціатив з боку передових країн Європи. Показано, що на сьогоднішній день така команда включає Францію, Велику Британію і Німеччину, навколо яких гуртуються скандинавські та інші, й не тільки європейські, країни. Згадані оборонні ініціативи є важливою складовою політики Європейського Союзу, спрямованої на захист миру та безпеки в умовах сучасного життя.*

Ключові слова: *Європейський Союз, НАТО, політика безпеки та оборони, оборонно-промислова стратегія, багатополлярність*

**Defense initiatives of the European Union against the background of
security issues in modern conditions**

Yehorova Olena

PhD, Assoc. Prof.,

Department of History and Political science

Dnipro University of Technology

(Dnipro, Ukraine),

e-mail: egorova.olen@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-9003-6909>

Kravets Anastasia

Doctor of Political Science,

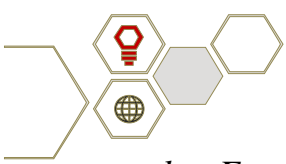
Professor, Department of History and Political science

National Technical University, Dnipro, Ukraine,

e-mail: kravets.anastasiya@gmail.com,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2433-5836>

***Abstract.** The article analyzes the defense initiatives of the European Union against the background of the problem of security in modern conditions. It is shown that the idea of defense initiatives has a long history, the important milestones of which were the Treaty on European Union, the Treaty of Amsterdam, the «Berlin Plus Agreement», the European Security Strategy, the Common Security and Defense Policy. The need for European cohesion arose in a new way in the early 2020s. In 2023, the European Commission announced the European Defense Industrial Strategy, aimed at strengthening the defense technological and industrial base of the EU. The political situation associated with the coming to power of the second administration of President Trump in 2025 has made security and defense issues more relevant for Europeans. The **purpose** of the article is to clarify the defence initiatives launched by*

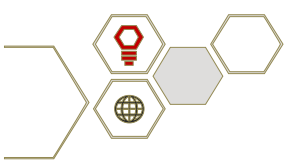
*the European Union and the nature of their changes against the backdrop of threatening trends in global security. The complex nature of the scientific problem involves the use of appropriate **methods** that combine different types of systems analyses: system-structural analysis, system-functional, and system-historical analysis, as well as the method of rational reconstruction and prognostic method.*

Results. *The structures of the European Union demonstrate unity in strengthening their own military-industrial capabilities. The importance of the task is due to the peculiarities of the modern stage. It is characterized as unprecedented, with elements of the Cold War, but much more multipolar. It is shown that the sources of threats for Europeans include the Russian-Ukrainian war, Iran, North Korea, the landscape of the Indo-Pacific region and the factor of unpredictability of their American partner.*

Conclusions. *It is proven that the mentioned challenges require new models of interaction between partners and leadership initiatives from the advanced countries of Europe. Today, such a team includes France, Great Britain and Germany, around which Scandinavian and other, and not only European, countries are united. The mentioned defense initiatives are an important component of the European Union's policy aimed at protecting peace and security in the conditions of modern life.*

Keywords: *European Union, NATO, Common Security and Defense Policy, defense-industrial strategy, multipolarity.*

Постановка проблеми. Початок ХХІ століття позначився погіршенням безпекової ситуації у світі, що особливо проявилось протягом останніх кількох років. У звіті Міжнародного інституту стратегічних досліджень у Лондоні (IISS) наведені дані про 183 регіональних і локальних конфліктів, зафіксованих на 2023 р., що становить найгірші показники за останні 30 років [14]. Найбільш руйнівним у сукупності збройних протистоянь значиться російська агресія проти України. Наведена ситуація визнається європейцями загрозливою, що спонукає їх посилювати власні оборонні спроможності. До більш рішучих дій, здебільшого, підштовхує чинник агресії Російської Федерації. За цих умов

надзвичайної актуальності набуває проблематика згуртованих оборонних зусиль європейської спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання спільних європейських оборонних ініціатив розглядалися як українськими, так і іноземними науковцями. Серед вітчизняних учених увагу різним аспектам безпеки Європейського Союзу приділяли Андрій Грубінко, Маргарита Миронова, Віктор Павлюк, Ольга Романова, Наталія Романюк, Тетяна Сидорук, Вячеслав Целуйко, Ганна Шелест, Антоніна Шуляк [1-5]. В сукупності закордонних досліджень проблеми варто відзначити розвідки Константіна Гавраса, Віктора Джакупіча, Матіаса Мейдера, Джейсона Райфлера, Катарини Томспсон, Федеріко Фабріні, Стефані Хофман, Харальда Шоена тощо [9,12-13, 15, 17].

Однак, сутнісні зміни в стані безпеки в сучасних умовах вимагають оновленого наукового оцінювання сьогоднішніх реалій. Дослідницьку увагу зосереджено на останніх подіях, пов'язаних з непередбачуваністю політики Президента США Дональда Трампа, змінами в архітектурі європейської та світової безпеки, активізацією співпраці країн ЄС в оборонній сфері. Зокрема аналізується Паризький форум 2025 року та створення «коаліції рішучих» під головуванням Британії та Франції. Ці зусилля мають призвести до еволюції оборонної стратегії ЄС в бік встановлення та підтримки миру в регіоні, зміцнення європейського оборонно-промислового комплексу без огляду на поточну політику США.

У зв'язку з цим **метою даної статті** є з'ясувати започатковані Європейським Союзом оборонні ініціативи та характер їх змін на тлі загрозливих тенденцій у світовій безпеці.

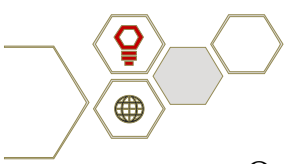
Виклад основного матеріалу. Задум спільних оборонних ініціатив не є новим у європейському проєкті. Особливого значення ідея європейської воєнної єдності набула після закінчення холодної війни та наступних конфліктів на Балканах у 1990-х роках, що виявили нездатність ЄС діяти без НАТО для успішних військових операцій. Політичні зміни того періоду зумовили

необхідність нових підходів до формування безпекового комплексу, здатного забезпечувати порядок на Європейському континенті.

Підґрунтя для створення необхідної політико-правової бази було закладено Договором про Європейський Союз 1993 р. Він започаткував Спільну зовнішню політику та політику безпеки (CFSP), а чинний з 1999 р. Амстердамський договір визначив для неї перелік нових структур і завдань, що мало сприяти формуванню єдиної системи оборони. Подальша готовність ЄС розвивати потенціал для підкріплених належними військовими силами автономних дій була підтверджена країнами-членами на Європейській раді в Кельні в 1999 році. У 2003 р. між ЄС і НАТО було укладено комплексний пакет домовленостей, відомий як «Угода Берлін плюс», що передбачав можливість Європейського Союзу мати доступ до ресурсів Північноатлантичного альянсу для операцій з врегулювання криз під контролем ЄС. Також 2003 р. під керівництвом Верховного представника ЄС з питань Спільної зовнішньої політики та політики безпеки Хав'єра Солани було розроблено Європейську стратегію безпеки [24].

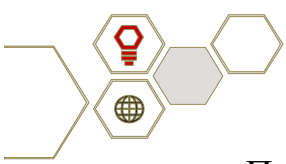
Невід'ємною частиною Спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС стала Спільна політика безпеки та оборони (СПБО, англ. CSDP). В межах розпочатих ще з 2003 р. заходів цієї політики було проведено понад 40 закордонних операцій, цивільних та військових місій в кількох країнах Європи, Африки та Азії [26]. Для подальшого формування СПБО значення мав Лісабонський договір 2009 р. Він містив положення про взаємну допомогу та солідарність країн і заклав базу для створення Європейської служби зовнішньої діяльності під керівництвом Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки [24]. Спільна політика безпеки та оборони дозволила Союзу відігравати важливу роль у миротворчих операціях, запобіганні конфліктам та зміцненні міжнародної безпеки. Це стало основою комплексного підходу ЄС до врегулювання кризових ситуацій із використанням цивільних і військових засобів [21].

Однак згадані дії мали обмежене призначення. Функції операцій полягали у попередженні конфліктів, поліцейському контролі і гуманітарній допомозі. Співвідношення ролі Європейського Союзу і НАТО в цій сфері влучно охарактеризував професор Андрій Грубінко: «Позбавлений стратегічних засобів прямого військового впливу, Європейський Союз в рамках ЄПБО законсервовано як допоміжну для НАТО організацію з аморфними та обмеженими функціями» [1, с.237]. Повноваження і ресурси ударної потуги у вирішенні військових конфліктів натомість залишались у НАТО.

Основу для подальшого розвитку ЄПБО в червні 2016 р. заклала Глобальна стратегія зовнішньої політики та політики безпеки Європейського Союзу. Тоді було визначено комплексний пакет заходів, який передбачав нові політичні цілі та прагнення європейців взяти на себе більшу відповідальність за власну безпеку та оборону. Серед ініціатив зазначеного курсу на увагу заслуговує заснування 2016 р. Європейської дослідницької групи збройної промисловості (ARES), що є мережею висококваліфікованих спеціалістів із безпеки та оборони по всій Європі. Метою організації було «створення форуму для європейського співтовариства озброєнь, об'єднання найкращих спеціалістів з оборонної промислової політики, заохочення нового стратегічного мислення в цій галузі, розробки інноваційних політичних пропозицій і проведення досліджень для державних і приватних учасників» [22].

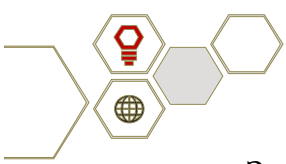
Подальші кроки на шляху поглиблення оборонної співпраці між державами-членами ЄС пов'язані з ініціативами Постійного структурованого співробітництва (PESCO, 2017 р.) та Координованого щорічного огляду з питань оборони (CARD, 2017 р.). З ініціативи Європейської Комісії для підтримки спільних оборонних досліджень і розробок, а також сприяння інноваційній і конкурентоспроможній оборонній промисловій базі у 2017 р. було засновано Європейський оборонний фонд (EDF). Ще одним результатом європейських зусиль став Європейський механізм миру (EPF) – позабюджетний механізм фінансування дій військово-оборонного характеру із загальним бюджетом на період 2021-2027 рр. понад 17 мільярдів євро [11].

Певним викликом для Європи у цей період стало президентство Дональда Трампа (2017-2021 рр.), який заговорив про нові зовнішньополітичні орієнтири. Вже тоді позиція американського президента змусила європейців замислитись над перерозподілом відповідальності між європейськими членами НАТО і США в сфері безпеки та оборони. Помітною віхою у цьому відношенні стали заяви президента Франції Е. Макрона і канцлера Німеччини А. Меркель про необхідність створення європейської армії. Ангела Меркель з цього приводу казала, що «лідери ЄС одного разу повинні подумати про справжню європейську армію» [20].

По-новому постала проблема європейської єдності і спроможності в оборонних питаннях на тлі кризи безпеки початку 2020-х років. В цей час значно посилились вже існуючі протистояння: 2022 р. відбулося повномасштабне російське вторгнення в Україну, 2023 р. з новою силою спалахнув арабсько-ізраїльський конфлікт, теж 2023 р. відбувся перелом у динаміці вірмено-азербайджанського протистояння. Напруженості на Євразійському континенті в цей час додавали й інші конфлікти, що спонукало ЄС до більш рішучих дій. Значною мірою це проявилось як на рівні політичної риторики, так і у багатобічній матеріально-технічній і гуманітарній підтримці країни, що стримує агресора на східних кордонах Європи.

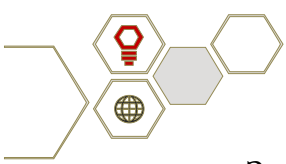
Серед наявної великої кількості дотичних до досліджуваного питання матеріалів відзначимо розроблений у ЄС Стратегічний компас для безпеки та оборони (2022 р.). Документ окреслює настання світоустрою, який формується політикою сили, де все вирішується зброєю: «на карту поставлені самі принципи, на яких будуються міжнародні відносини, не в останню чергу принципи Статуту ООН і Гельсінського заключного акту» [6]. На новій ролі Європи в таких умовах наголошував Верховний представник ЄС із закордонних справ і політики безпеки та Віцепрезидент Європейської комісії Жозеп Боррель, який в заяві від 3 березня 2022 р. сказав про «геополітичне пробудження Європи» та відповідальність ЄС за глобальну безпеку, захист своїх громадян та і підтримку своїх партнерів [9].

Зазначене бачення знаходить втілення в програмних документах. У промові про стан ЄС від 13 вересня 2023 р. Президент Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн оголосила про першу в історії Європейську оборонно-промислову стратегію (EDIS). Стратегія визначає розроблену до 2035 р. європейську оборонно-промислову політику з наступними цілями:

- «зміцнити оборонну технологічну та промислову базу ЄС шляхом збільшення співпраці та європейських інвестицій з боку держав-членів;
- покращити реагування європейської оборонної промисловості за будь-яких обставин і в часовому вимірі;
- впроваджувати культуру оборонної готовності відповідно до політики ЄС;
- об'єднатися з нашими стратегічними однодумцями та міжнародними партнерами» [23].

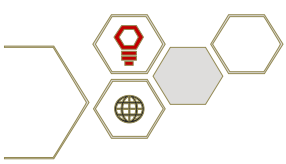
Проте абсолютно іншого змісту для європейських країн питання безпеки і оборони набуло у зв'язку з повторним приходом до влади Президента Трампа. Ще під час своєї першої каденції він висловлювався щодо незіставних витрат США на утримання НАТО у порівнянні з союзниками. Дійсно, дослідники наводять цифри, що «в 2018 р. військовий бюджет США склав 649 млрд. доларів, тоді як п'ять найбільших європейських бюджетів на оборону (Франція, Великобританія, Німеччина, Італія, Іспанія) дорівнювали 209 млрд. дол.» [3, с.144]. На той момент позицію голови Білого дому сприймали лише як важіль впливу на європейських партнерів заради збільшення фінансування на утримання організації. І, схоже, тоді не було сумнівів у її готовності застосувати за потреби закріплений у Статті 5 Північноатлантичного договору принцип колективної оборони. Сьогодні ж Трамп максимально зосереджений на економічному прибутку для своєї країни, що в сукупності з іншими його постулатами вкладається в канву політики ізоляціонізму. В сучасних умовах така позиція не тільки ставить під сумнів готовність США, як найпотужнішого учасника НАТО, брати участь у воєнних операціях у разі нападу на будь-яку країну Альянсу, але й заохочує агресорів – діючих і потенційних – до подальших ескалацій.

За таких умов актуальною стає потреба нової архітектури безпеки для Європи. Професорка політології Стефані Гофманн представляє спільні європейські настрої як певний форум із двома альтернативними підходами: «консенсусний ескапізм і розрізнена багатосторонність» [13]. Наголошуючи відсутність загальної злагодженості, для її досягнення пропонує залучати архітекторів, що нестимуть витрати на створення коаліції, відсторонювати спойлерів, забезпечувати більш рішучу позицію агностиків і залучати готових допомогти реалізувати організаційні плани архітекторів.

Вже перші значимі міжнародні заходи початку 2025 р. засвідчили зміни в організації взаємодій між європейцями та їх союзниками. З 14 по 16 лютого в Німеччині проходила 61 Мюнхенська безпекова конференція. У щорічній доповіді з красномовною назвою «Мультиполяризація» зазначено, що з президентською перемогою Дональда Трампа поховано зовнішньополітичний консенсус США та ідею, що після холодної війни велика стратегія ліберального інтернаціоналізму найкраще служитиме інтересам США. В передмові йдеться, що «як наслідок, США можуть відмовитися від своєї історичної ролі гаранта безпеки Європи – із значними наслідками для України» [18]. Розворот від цивілізаційних союзників можна вважати відліком нового етапу міжнародних відносин, що супроводжується непередбачуваністю головного актора Північноатлантичного альянсу, процесом утворення нових союзів, зсувами регіональних сил.

Нові геополітичні реалії актуалізували для європейців потребу швидкого і ефективного посилення власних оборонно-промислових спроможностей. Структури Євросоюзу були незмінно згуртованими у підтримці європейських оборонних ініціатив, у тому числі через надання допомоги Україні. Європарламент у резолюції щодо майбутнього європейської оборони від 12 березня 2025 р. засвідчив звернення «країн-членів, міжнародних партнерів і союзників по НАТО скасувати всі обмеження на використання західних систем озброєння, поставлених в Україну» [19]. Однак колективний механізм прийняття рішень Європейським Союзом часто гальмується бюрократією, є громіздким і нездатним забезпечити дієві відповіді на сучасні складні загрози. Тому постало

питання нових моделей взаємин, що проявилось в ініціативі окремих країн зайняти лідерські позиції.

Засади такої парадигми заклав Паризький форум з питань оборони та стратегії (PDSF), який проходив у Франції 11-13 березня 2025 р. Він об'єднав воєначальників понад 30 європейських країн, країн НАТО, а також Японії та Австралії. Програма форуму зосередилась на перспективах війни в Європі, стратегічних та геополітичних подіях, питаннях основних технологічних та суспільних змін [25]. Центральне місце українського питання в системі пріоритетів безпеки було підтверджено міністром оборони Франції Себастьєном Лекорню, який відкриваючи форум, зазначив: «Ми повинні працювати на основі того, що першою і головною гарантією безпеки залишається українська армія. Ми не прийнемо жодної форми демілітаризації України» [8]. В промові відтворений і аналіз сучасного періоду – він характеризується як безпрецедентний, з елементами холодної війни, але такий що більше не визначається виключно розколом між Сходом і Заходом, є набагато більш багатополлярним. До джерел загроз Міністр Лекорню відносить Іран, Північну Корею та ширший ландшафт Індійсько-Тихоокеанського регіону, а також чинник непередбачуваності їхнього американського партнера.

В дуже короткий час, фактично в березні 2025 р., в Європі формується коло країн, готових очолити протистояння наявним викликам. Виступи на міжнародних площадках виокремлюють найбільш ініціативних учасників політичного процесу, серед яких Франція та Велика Британія. 27 березня у Парижі відбулася зустріч лідерів держав з 31 країни, присвячена підтримці України у стримуванні російської агресії та досягненні справедливого й тривалого миру. Заснована в цей час «коаліція рішучих», що об'єднала не тільки держави ЄС, заклала підґрунтя для формуванням Європейського оборонного союзу. Рішучу позицію зайняв і лідер Християнсько-демократичного союзу Німеччини Фрідріх Мерц. В одній із промов він зазначив: «Німеччина повертається. Німеччина робить свій великий внесок у захист свободи та миру в Європі» [16]. За інформацією агенції Reuters, найбільш потужні у воєнному плані

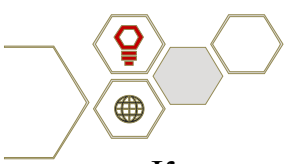

країни Європи працюють над поступовим збільшенням своєї ролі в обороні континенту, що серед іншого передбачає 5-10-річний план заміни США в НАТО [10]. Найбільш активну участь у розпочатих дискусіях беруть Великобританія, Франція, Німеччина та скандинавські країни.

Висновки. Таким чином, ідея оборонних ініціатив Європейського Союзу має тривалу історію, протягом якої вона розвивалась під впливом особливостей політичного процесу, що розгортався в напрямі від біполярного світу до багатополарності. Важливими віхами у формуванні оборонних ініціатив ЄС були Договір про Європейський Союз, що започаткував Спільну зовнішню та безпекову політику, Амстердамський договір, створені 2003 р. «Угода Берлін плюс» та Європейська стратегія безпеки. Лісабонський договір відіграв роль у посиленні Спільної політики безпеки та оборони, яка дозволила Союзу взяти участь у миротворчих операціях зі зміцнення міжнародної безпеки.

По-новому постала потреба європейської згуртованості в умовах кризи безпеки 2020-х рр. З 2022 р. Європейська Комісія посилила діяльність зі зміцнення європейської оборонної промисловості, що втілюється в прийнятті законодавчої бази та відповідній практичній діяльності. 2023 р. Європейською Комісією була представлена Європейська оборонно-промислова стратегія. Вона передбачала зміцнити оборонну технологічну та промислову базу ЄС шляхом збільшення співпраці та європейських інвестицій з боку держав-членів.

Політична ситуація, пов'язана з приходом до влади другої адміністрації Президента Трампа, втілена у нових зовнішньополітичних орієнтирах Сполучених Штатів і формуванні нових конфігурацій міжнародних союзів, актуалізувала для європейців потребу швидких і ефективних дій. Структури Євросоюзу демонструють ідейно-політичну єдність у питанні посилення власних воєнно-промислових потужностей. Завдання є важливим з огляду на особливості сучасного періоду, який характеризується як безпрецедентний, з елементами холодної війни, але набагато більш багатополарний. До джерел загроз європейці відносять російсько-українську війну, а також Іран, Північну

Корею та ширший ландшафт Індійсько-Тихоокеанського регіону і чинник непередбачуваності їхнього американського партнера.

Виклики сучасного періоду вимагають нових моделей взаємодії міжнародних гравців та лідерських ініціатив з боку передових країн Європи. На сьогоднішній день така команда включає Францію, Велику Британію і Німеччину, навколо яких гуртуються скандинавські та інші, й не тільки європейські, країни. Європейські оборонні ініціативи є важливим елементом політики Європейського Союзу, спрямованої на захист миру та безпеки в умовах сучасного життя.

Список використаних джерел

1. Грубінко А. В. (2015). Криза системи європейської безпеки в умовах російсько-українського конфлікту: стратегічні підходи та інтереси Великої Британії. *Міжвідомчий збірник наукових праць «Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки»*. Вип. 24. С. 232-250.

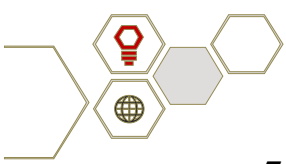
2. Миронова М. А. (2022). Воєнно-політична інтеграція в ЄС. Співпраця ЄС та НАТО. URL: https://e-learning.iir.edu.ua/pluginfile.php/26416/mod_book/chapter/870/Mironova%20EU%20-%20NATO.pdf

3. Романова О. В. (2019). Перспективи розвитку СПБО ЄС у контексті чинника трансатлантизму. *Перспективи розвитку політики ЄС: глобальні та регіональні виміри*. Одеса. С. 142-157.

4. Сидорук Т., Шуляк А., Павлюк В. (2022). Трансформації в архітектурі європейської безпеки під впливом російсько-української війни. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії* (14). С. 60-72.

5. Целуйко В.О. (2009). Політика Європейського Союзу у воєнній сфері: європейські збройні сили та можливе місце в них України. URL: <https://surli.cc/vjiev7>

6. A strategic Compass for Security and Defense (2022). *The Diplomatic Service of the European Union*. URL: <https://surli.li/ienofq>

7. ASAP. Boosting defense production. EU Defense Industry and Space (2024).

URL: <https://surl.li/ekzkey>

8. Cakirtekin Ilayda (2025). France refuses ‘demilitarization’ of Ukraine:

Defense minister. Anadolu Agency (AA). URL:

<https://www.aa.com.tr/en/europe/france-refuses-demilitarization-of-ukraine-defense-minister/3506490>

9. Ertel, F., Göler, D. (2024). European Defence: Developments, Challenges and Gaps in Institutions, Instruments, and Strategies. The European Union’s Geopolitics. The Future of Europe. Springer, Cham.

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-74587-4_3

10. European military powers work on 5-to-10-year plan to replace US in NATO. (2025). Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/european-military-powers-work-5-to-10-year-plan-replace-us-nato-ft-reports-2025-03-20/>

11. European Peace Facility. European Commission (2024). URL:

<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/european-peace-facility/>

12. Fabbrini F. (2024). European Defence Union ASAP: The Act in Support of Ammunition Production and the development of EU defence capabilities in response to the war in Ukraine. European Foreign Affairs Review. Vol. 29 Issue 1. URL:

<https://doi.org/10.54648/eerr2024004>

13. Hofmann S.C. (2025). Organizing European security in yet another geopolitical era: consensus escapism or compartmentalized multilateralism? Int Polit.

URL: <https://link.springer.com/article/10.1057/s41311-024-00651-z>

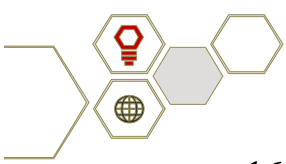
14. Hustings M. (2023). It’s Not Just Ukraine and Gaza: War Is on the Rise

Everywhere. Bloomberg. URL: [https://republicofmining.com/2024/04/08/its-not-just-ukraine-and-gaza-war-is-on-the-rise-everywhere-by-max-hastings-bloomberg-news-](https://republicofmining.com/2024/04/08/its-not-just-ukraine-and-gaza-war-is-on-the-rise-everywhere-by-max-hastings-bloomberg-news-december-10-2023/)

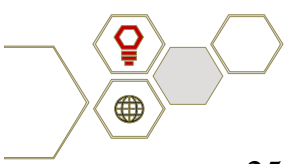
[december-10-2023/](https://republicofmining.com/2024/04/08/its-not-just-ukraine-and-gaza-war-is-on-the-rise-everywhere-by-max-hastings-bloomberg-news-december-10-2023/)

15. Jakupec V. (2024). Trump-Proofing Ukraine Aid: NATO and EU Geopolitics. In: The West's Response to the Ukraine War. Contributions to *Security and Defence Studies*. Springer, Cham. URL: [https://doi.org/10.1007/978-3-031-](https://doi.org/10.1007/978-3-031-83428-8_3)

[83428-8_3](https://doi.org/10.1007/978-3-031-83428-8_3)

16. Kirby P. (2025). Germany is back, says Merz after historic spending deal. *BBC*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cvgd3d427kqo>
17. Mader M., Gavras K., Hofmann S., Reifler J., Schoen H., Thomson C. (2023). International threats and support for European security and defence integration: Evidence from 25 countries. *European Journal of Political Research*. URL: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12605>
18. Multipolarization. Munich Security Report (2025). *MSC*. URL: <https://securityconference.org/en/publications/munich-security-report-2025/>
19. Parliament calls for lifting all restrictions on the use of weapons by Ukraine (2025). *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20250210STO26798/how-the-eu-is-supporting-ukraine-in-2025>
20. Rankin J. (2018). Merkel joins Macron in calling for a “real, true European army”. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/13/merkel-joins-macron-in-calling-for-a-real-true-european-army>
21. The Common Security and Defence Policy (2021). *The Diplomatic Service of the European Union*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/common-security-and-defence-policy_en
22. The defense industry: what challenges for the new European Parliament? (2024) *Armament Industry European Research Group*. URL: <https://www.iris-france.org/en/the-defence-industry-what-challenges-for-the-new-european-parliament/>
23. The European Defense Industrial Strategy (2023). *European Commission*. URL: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-defence-industry/edis-our-common-defence-industrial-strategy_en
24. The shaping of a Common Security and Defense Policy (2022). *European Union*. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/shaping-common-security-and-defence-policy_en

25. Under the Hight Patronage of Mr Emmanuel MACRON President of the French Republic (2025). *Paris Defence and Strategy Forum* URL: <https://www.parisdefenceandstrategyforum.com/en/>

26. What we do: Policies and actions (2025) The Diplomatic Service of the European Union. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/missions-and-operations_en